

ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಬರಹಗಳು: ಜೀವನ್ಮುಖಿ ಜಗತ್ತಿನ ಅನಾವರಣ. ಸುಧಾ ಬಿ. ಎಸ್.¹

Article Link: <https://aksharasurya.com/2023/10/sudha-b-s/>

ABSTRACT:

ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಜಗತ್ತು ಕಂಡ ಅಪ್ರತಿಮ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಅವರ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಬರಹ ಮಾನವ ಪ್ರೇಮದ ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಾರುವ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡವುಗಳಾಗಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಅವರ ಬರಹಗಳ ಜೀವಾಳವನ್ನು ಮೂರು ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವುದು ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಬದುಕು ಬರಹಗಳನ್ನು ನೋಡಿರುವ ಕ್ರಮ, ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದ ವಿಧಾನ ಯಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ, ದಲಿತ ಬದುಕು, ದಲಿತಾನುಭವಗಳು ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರ್ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಮಾನವ ಪ್ರೇಮದ ಮಾದರಿಗಳಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು.

KEY WORDS:

ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತ್ವ, ರಾಜಕೀಯ, ದಲಿತ.

ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಜಗತ್ತು ಕಂಡ ಸಹಜ, ಸರಳ ಹಾಗೂ ಅಪಾರ ಮಾನವ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ತನ್ನ ಎದೆಯೊಳಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕಾಪಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದ ಸುಂದರ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಇವರ ಬದುಕು ಬರಹಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಮಾನವ ಪ್ರೇಮವೇ ಇವರ ಜೀವನದ ಅಂತಿಮ ಗುರಿ ಎನ್ನುವ ಅಂಶಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಮಾನವ ಪ್ರೇಮ ಅವರ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಬರಹದ ಜೀವಾಳವಾಗಲು ಅವರು ತಮ್ಮ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ದಲಿತಾನುಭವಗಳೇ ಕಾರಣ. ಈ ದಲಿತಾನುಭವಗಳು ರೂಪಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಮಾನವತಾವಾದಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು

1. ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ರಾಮನಗರ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

1. ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಬದುಕು ಬರಹಗಳನ್ನು ನೋಡಿರುವ ಕ್ರಮ, ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದ ವಿಧಾನ ಯಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು.
2. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ, ದಲಿತ ಬದುಕು, ದಲಿತಾನುಭವಗಳು ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರ್ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು.
3. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಮಾನವ ಪ್ರೇಮದ ಮಾದರಿಗಳಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ ಎಂದ ತಕ್ಷಣ ದಲಿತ ಕವಿ ಎನ್ನುವ ಬಿರುದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನೂ ಮೀರಿ ಗಿಡ್ಡ ದೇಹ, ಮೆಲು ದನಿಯ ಮಾತು, ತಾಳೆ ಮತ್ತು ಹಾಸ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅವರನ್ನು ಬಲ್ಲ ಯಾರಿಗಾದರೂ ತಕ್ಷಣ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದು ದಲಿತ ಕವಿ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ. ಅವರ ಬದುಕು, ಬರಹ ರೂಪಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕಾರಣದಿಂದ. ಹಾಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರನ್ನು ದಲಿತ ಕವಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ದಲಿತ ಬದುಕು ರೂಪಿಸಿದ ಕವಿ ಅಥವಾ ದಲಿತ ಬದುಕಿನಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ಕವಿ ಎನ್ನುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಪಕವಾದದ್ದು.

ಜಾತಿ ಧರ್ಮ, ಆರ್ಥಿಕತೆ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಬದುಕು ಶೋಷಿತರನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ವಿಧಾನ ಎರಡು ಅತಿರೇಖಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತದ್ದು. ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜನದ ಕರ್ಮವನ್ನು ನಂಬಿ ಅತೀ ವಿದೇಯವಾಗಿ ಬದುಕುವುದು ಒಂದು ಬಗೆಯಾದರೆ. ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಅಸಮಾನತೆಯ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಅರಿತು ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ಸೇಡುತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನ ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯದ್ದು. ಆದರೆ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಇವೆರಡನ್ನೂ ಮೀರಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣವೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿತು, ಅದರಿಂದ ಹೊರಬರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ತನ್ನ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಶ್ರಮಿಸದೆ, ತನ್ನ ಸಮಾಜ, ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಹಲವು ಬಗೆಯ ಅಸಮಾನತೆ, ನೋವು, ಹಿಂಸೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಈ ಚಲನೆ ಕೇವಲ ಆದರ್ಶದ, ಭಾಷಣದ, ಪ್ರಚಾರದ

ಭಾಗವಾಗದೆ ಅದನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವ ದಲಿತ ಚಳುವಳಿಯ ಭಾಗವೇ ಆಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ ಎಂಬ ಸುಂದರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ದಲಿತ ಬದುಕಿನಿಂದ, ಆ ಅನುಭವಗಳ ಪಾಕದಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದಾದರೂ ಅದರ ಅಂತಿಮ ಗುರಿ ದಲಿತರ ಉದ್ಧಾರವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಒಟ್ಟು ಸಮುದಾಯದ ಶೋಷಿತರ ಪರವಾದದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಅವರ ಬರಹಗಳನ್ನು ಗುರಿತಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಒಟ್ಟು ಬರಹದ ಜೀವಾಳವೇ ದಲಿತಾನುಭವವನ್ನು ಘನತೆಯ ಜೀವನಾನುಭವದ ಭಾಗವಾಗಿಸುವುದು. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ತಾನು ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಅನುಭವಿಸಿದ ನೋವು, ಹಿಂಸೆ, ಅವಮಾನಗಳು ಅವರ ಭಾಷಣ ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪುನರಾವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಆ ಅನುಭವಗಳು ಹೇಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಸಮಾಜಮುಖಿಯನ್ನಾಗಿಸಿದವು. ಆ ಸಮಾಜಮುಖಿ ಚಲನೆ ಮಾನವಪರವಾದದ್ದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಆತ್ಮ ಕಥನದ ಭಾಗಗಳು ಇದನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದಿಡುತ್ತವೆ. ತನ್ನ ಮುಂದೆಯೇ ತನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು, ತನ್ನ, ಬಂಧು ಬಾಂಧವರು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ನೋವನ್ನು ಎಳೆಎಳೆಯಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿಡುತ್ತಲೇ ಅದರ ಮೂಲಕವೇ ಹೇಗೆ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಅವರ ಬದುಕು ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಬದುಕಿನ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅದರ ಭಾಗವಾಗಿ, ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ವಿಕಾಸಮುಖಿಯಾಗಿ ಒಟ್ಟು ಮಾನವ ಬದುಕಿನ ಆಂತರ್ಯವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ದಲಿತಾನುಭವಗಳಿಂದ ಪಕ್ಷಗೊಂಡ ಕನ್ನಡದ ಮೇರು ಕವಿ. ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯಗಳ ಆಂತರ್ಯದ ಕವಿ. ಮಾನವೀಯ ಸೆಳೆತಗಳನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಉಳಿಸಿದ ಕವಿ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಾವು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಬರವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅದು ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವನ್ನೂ, ವ್ಯಾಪಕತೆಯನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಊರು ಕೇರಿ ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಅದು ಕೇರಿಗಳ ಕತೆ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಊರಿನ ಕತೆಯೂ ಹೌದು, ಊರು ಮತ್ತು ಕೇರಿಯ ನಡುವಿನ ಅಂತರ್ ಸಂಬಂಧದ ಕತೆಯೂ ಹೌದು, ಊರು ಕೇರಿಯಾಗುವ, ಕೇರಿ ಊರಾಗುವ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರದ ಕತೆಯೂ ಹೌದು. ಊರು ಮತ್ತು ಕೇರಿಗಳ ತಲ್ಲಣಗಳ ಕತೆಯೂ ಹೌದು.

ಎರಡನೆಯ ಅಂಶವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವುದಾದರೆ

ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ನಮ್ಮ ನಡುವಿನ ಅಪಾರ ಮಾನವತಾವಾದಿ, ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಸಹೃದಯಿ, ಸೌಹಾರ್ದಜೀವಿ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವರ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಆ ಬದುಕು ನೀಡಿದ ಅನುಭವಗಳು. ಹಿಂಸೆ ನೋವು, ಅಪಮಾನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬದುಕು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ರೋಷ, ಕಿಚ್ಚು, ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ಮೂಲಬಿತ್ತಿಯಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದು ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿ ತನ್ನೆದೆಯೊಳಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಆರದ ಮಾನವಪ್ರೇಮವನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕಾಪಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ. ತಾನು ಅನುಭವಿಸಿದ ನೋವು, ಅವಮಾನಗಳಿಂದ ಸಿಡಿದೆದ್ದ ಮನಸ್ಸು ವ್ಯಗ್ರರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವ ಬದಲಾಗಿ ಅಪಾರ ಮಾನವ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡದ್ದರ ಹಿಂದೆ ತಾನು ದಿನನಿತ್ಯ ನೋಡಿದ ದಲಿತ ಬದುಕಿನ ಅನುಭವಗಳೇ ಕಾರಣ. ತನ್ನ ಸಮುದಾಯ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ನೋವನ್ನು ಸಮೀಪದಿಂದ ಕಂಡ ಕವಿ ಅದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕವಾದ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಧರ್ಮ, ಪ್ರಭುತ್ವ, ಅಧಿಕಾರ ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದಾಗಿ ದಲಿತರ ಶೋಷಣೆಗೆ ತೊಡಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೋರಾಟವನ್ನು ನಡೆಸಿದರೆ ಮತ್ತೆ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವವರು ದಲಿತರು ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಬಡವರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಮನಗಂಡಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಕಥನ ಊರುಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯ ಪ್ರವೇಶದ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ವಿವರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ “ಎರಡೂ ಗುಂಪಿನ ಮುಗ್ಧಜನರ ಘರ್ಷಣೆಯನ್ನು ನಾನು ಮೂಕಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನೋಡಬೇಕಾಯಿತು. ದಲಿತರು ಭಯದಿಂದ ಓಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಜಾತಿಯ ವಿಷ ಕುಡಿದು ಉನ್ನತ್ತರಾದವರು ಇವರನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ದಲಿತರು ತಿರುಗಿ ಬಿದ್ದು ಘರ್ಷಣೆಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನೂ ನಾನು ನೋಡಿದೆ. ಅಂದು ದಲಿತರನ್ನು ಹಲ್ಲೆ ಮಾಡಲು ಬಂದವರೂ ಬಡವರೇ. ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಮಾಸಿದ, ಹರಕಲು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೂ ದಲಿತರಿಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಘರ್ಷಣೆ ಎರಡೂ ಗುಂಪಿನ ಬಡವರ ಹೊಡೆದಾಟದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಆ ಮುಗ್ಧರು ಜಾತಿಯತೆಯ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ದಾರಿತಪ್ಪಿದ್ದರು” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಕೆಳಗಿಳಿದು ದಲಿತರ ಬದುಕನ್ನು ಅರಿಯುವ, ದಲಿತರು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮೇಲೆಬಂದು ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗದ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಇವರ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಬದುಕು, ದಲಿತ ಜೀವನ, ಕವಿ, ಅವರ ಬರವಣಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಣೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಸಿಟ್ಟು ಸಾತ್ವಿಕವಾಗಿದ್ದರೆ, ರೋಷ, ಆಕ್ರೋಶಗಳು ವ್ಯಂಗ್ಯ, ವಿನೋದಗಳಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇವರ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿರುವ ರೋಷ, ಕೆಚ್ಚು ಆಕ್ರೋಶಗಳೆಲ್ಲಾ ಮೊನಚಾದ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಮುಖದಮೇಲೆ ಬಂದಿದೆಯೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ಸದಾ ಮುಗುಳ್ಳು ಇವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಭಾಗವೇ ಆಗಿದೆ. ಅಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಆಂತರ್ಯವನ್ನು, ಅದರ ಆಳದ ನೋವನ್ನು ಮರೆಮಾಚಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನೋವಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಆರ್ಥ ಗರ್ವ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಮಾನವ ಪ್ರೇಮದ ಮಾದರಿಗಳಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಪ್ರೇಮ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶಾಲವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಾಪಾಡುವ, ಎಲ್ಲರ ಹಿತವನ್ನು ಬಯಸುವ, ಎಲ್ಲರಿಗಾಗಿ ಮಿಡಿಯುವ ಮಾನವೀಯ ಮಾದರಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಒಂದು ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಅವರ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ದೌರ್ಜನ್ಯ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೂ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಶೋಷಿತರ ಪರವಾಗಿ ನಿಂತು, ಅವರೆಲ್ಲರ ದನಿಯಾಗುವ ಆಂತರ್ಯದ ತುಡಿತವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಅವರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತ್ಯಾತೀತವಾದ, ಧರ್ಮಾತೀತವಾದ, ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಶೋಷಿತರ ಪರವಾದ ಧೋರಣೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಬರಹಗಳ ಪ್ರಧಾನ ಕಾಳಜಿ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಶೋಷಿತರನ್ನು ಅವರ ಹಿಂಸೆ, ನೋವು, ಅಪಮಾನಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದೇ ಆಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಮೊದಲಿಗೆ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸತನವನ್ನು, ಹೊಸ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿಧಾನವನ್ನು, ಹೊಸ ಪ್ರತಿಮೆ, ರೂಪಗಳನ್ನೂ, ಹೊಸದೊಂದು ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಇವರ ಕಾವ್ಯ. ದಲಿತರು ಬರೆದ ಬಹುಪಾಲು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೋಷಕ ಸಮುದಾಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಟ್ಟು, ಆಕ್ರೋಶ, ರೋಷ, ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಟ್ಟು, ಆಕ್ರೋಶ, ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಇದೆಯಾದರೂ ಅದು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?

ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಬಗೆ ಯಾವುದು? ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಓದುಗರನ್ನೂ ಕೂಡ ಆಕಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮುಂದುವರೆದು ಏಕೆ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳೇ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿವೆ, ಶೋಷಣೆಯ ವಿಭಿನ್ನ ಮಾದರಿಗಳಾವುವು ಎನ್ನುವುದರ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿರುವವರ ಬಗೆಗೆ ಮರುಕ, ನೋವು, ವಿಷಾದ ಕವಿಯನ್ನು ಕಾಡುವಷ್ಟೇ ಸಹಜವಾಗಿ ಓದುಗರ ಮನವನ್ನೂ ತಲ್ಲಣಗೊಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಅವರ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಷಕರ ಬಗೆಗಿನ ಕಿಚ್ಚು ಆಕ್ರೋಶಕ್ಕಿಂತ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿರುವವರ ಬಗೆಗಿನ ಒಲವು, ಅವರನ್ನು ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಹೊರ ತರಬೇಕು ಎಂಬ ಹಂಬಲ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಕಾವ್ಯ ಕೇವಲ ಹೋರಾಟದ ಹಾಡಾಗದೆ ಅದು ನಿತ್ಯ ಬದುಕಿನ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬದುಕಿನ ಬಗೆಗೆ ತೀವ್ರವಾದ ಪ್ರೀತಿ, ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಶಾವಾದವನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಅವರ ನನ್ನ ಜನಗಳು ಕವನವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ನನ್ನ ಜನಗಳು ಕವನ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಕವಿ ತನ್ನ ಸಮುದಾಯದವರನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೆನಿಸಿದರೂ ಅದು ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೋವುಂಟಾದವರ ದನಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ನೋವುಂಟಾದವರು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವರ್ಗ, ಸಮಾಜ, ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸದೆ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ತುಳಿತಕ್ಕೊಳಗಾದವರನ್ನೂ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಜನಗಳು ಕವನ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಪಾತ್ರ ಮಾದರಿಗಳಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಒಂದು ಕವಿ, ಮತ್ತೊಂದು ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯ, ಇನ್ನೊಂದು ಶೋಷಕ ಸಮುದಾಯ. ಇಡೀ ಕವನದಲ್ಲಿ ಶೋಷಕ ಸಮುದಾಯದ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿ ಇದೆಯಾದರೂ ಶೋಷಿತರ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಇವರೇ ನೇರ ಕಾರಣ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕವಿ ಮತ್ತು ಶೋಷಿತರ ನಡುವೆ ಆತ್ಮೀಯವಾದ, ಆಪ್ತಾಯಮಾನದವಾದ ಒಂದು ಬಾಂಧವ್ಯವಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಕವಿ ಇವರನ್ನು ನನ್ನ ಜನಗಳು ಎಂದು ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜನಗಳ ನಡೆಗೆ ಪರಂಪರಾಗತ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಾರಣವಾದರೂ ಇಂದಿಗೂ ಇವರು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿರುವುದರ ಬಗೆಗೆ ಅಪಾರವಾದ ನೋವು, ಸಂಕಟ ಕವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ತಾವೇ ಕಾರಣ ಎಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡುಬಂದಿರುವ 'ನನ್ನ ಜನಗಳ' ಬೆಗೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಕವಾದ ಸಿಟ್ಟು ಕೂಡ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಸಿವಿನಿಂದ ಸತ್ತೋರು ಸೈಜುಗಲ್ಲು ಹೊತ್ತೋರು

ವಡೆಸಿಕೊಂಡು ವರಗಿದೋರು ನನ್ನ ಜನಗಳು
 ಕಾಲುಕಯ್ಯಿ ಹಿಡಿಯೋರು ಕೈ ಮಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳೋರು
 ಭಕ್ತರಪ್ಪ ಭಕ್ತರೋ ನನ್ನ ಜನಗಳು
 ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ತೆತ್ತೋರು ಭಾಷಣಗಳ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ
 ಬೆಂದು ಬೂದಿಯಾದೋರು ನನ್ನ ಜನಗಳು
 ಪರಮಾತ್ಮನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಪರಮಾನ್ನ ಉಂಡಜನಕೆ
 ಬೂಟುಮೆಟ್ಟು ಹೊಲೆದೋರು ನನ್ನ ಜನಗಳು.

(ನನ್ನ ಜನಗಳು, ಪು.ಸಂ.3)

ಎನ್ನುತ್ತಾ ಸಾಗುವ ಕವನ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮುಗ್ಧತೆ, ಅನಿವಾರ್ಯತೆ, ಅಸಹಾಯಕತೆಗಳನ್ನು ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿಡುತ್ತದೆ. ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳುತಾರೆ ನನ್ನ ಜನಗಳು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳುತಾರೆ ನನ್ನ ಜನಗಳು' ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳು ಇವರ ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಈ ಗುಣಗಳೂ ಕೂಡ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದೆ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಸಿಟ್ಟು ಆಕ್ರೋಶ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಆರಂಭದ ಕವನಗಳ ಭಾಗವೇ ಆದರೂ ಅದು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಮಾನವ ಪ್ರೇಮದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿಯೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಮೂಳೆಯ ಹಾಡು, ಒಂದು ಪದ, ಗಟ್ಟಿಗಳು ಮುಂತಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಶೋಷಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾದವರನ್ನು ಸಿಗಿದಾಕ್ಷಿಡ್ಡೀನಿ ಎನ್ನುವಾಗಲೂ ಅದು ಅಂತಿಮವಾಗಿ "ಕೂಗ್ಗಿನಿ, ಸಿಡಿತಿನಿ, ಮನುಷ ಆಯ್ತಿನಿ" (ಒಂದು ಮೂಳೆಯ ಹಾಡು, ಪು.ಸಂ. 4) ಎನ್ನುವ ಭಾವ ಮನುಷ್ಯ ಸಹಜ ಗುಣಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದೆಯೇ ವಿನಃ ಶೋಷಕರ ಮಾದರಿಯ ಮೃಗೀಯತೆಯನ್ನಲ್ಲ. "ನಾ ಬದಿಕತ್ತಿನಿ ಸರಿಯಾಗುತ್ತಾಡ್ತಿನಿ" (ಗಟ್ಟಿಗಳು, ಪು.ಸಂ. 8) ಎನ್ನುವಾಗಲೂ ಕೂಡ ಇದೇ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಅಸಮಾನತೆಯ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಯ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾಜದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥರಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಅಸಮಾನತೆಯ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಕೃತಿ. ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಜಾನಪದೀಯ ಅಧ್ಯಯನವಾದರೂ ಕೂಡ ಅದು ಜಾತೀಯ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ಅಸಮಾನತೆಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ವಿಭಿನ್ನ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡುತ್ತವೆ. ಆಚಾರ ವಿಚಾರ, ಆಹಾರ, ವಿಹಾರ, ಆಚರಣೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ವರ್ಗ ಅಸಮಾನತೆ ಹೇಗೆ ಮನೆಮಾಡಿದೆ, ಅಲ್ಲಿ ತಳಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು

ಬರಲಾಗುತ್ತಿದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ತಳಸಮುದಾಯಗಳು ತೋರುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿರೋಧದ ಮಾದರಿಗಳು ಯಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳ ಮೂಲಕ ದಲಿತ ಬದುಕಿನ ಹಲವು ಹತ್ತು ಬಗೆಯ ಒಳತೋಟಗಳನ್ನು, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ: ಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ರೂಪುಗೊಂಡ ಬಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. “ಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಮಂದಿ ನಮ್ಮಂತೆ ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಹಿಳೆಯರು. ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಕೆಲವು ನಂಬಿಕೆ, ನಿಷೇಧಗಳನ್ನು ಇವರು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದರು. ಇದು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಇವರು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಒತ್ತಡದಲ್ಲಿ ಮೋಸಹೋಗಿ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಚಿಂತನೆ, ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಸಮಾಜದ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಜನ ಅವರನ್ನು ದ್ರೋಹಿಗಳೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಿದರು. ಹಲವು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಬಹಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದರು. ಅನೇಕರ ಹತ್ಯೆಯಾಯಿತು. ಇವರೆಲ್ಲ ಕ್ರಮೇಣ ದೇವತೆಗಳಾದರು. ಹತ್ಯೆಯಾದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿ, ಕೊಂದ ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬ ಸಮಾಜದ ಭಯವೇ ಮೃತ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಪೂಜೆಗೆ ಇಂಬು ನೀಡಿತು. (ಪು.ಸಂ. 106, ಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳು) ಈ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಯಾವೆಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳು ನೆಲೆಗೊಂಡದ್ದರ ಜೊತೆಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವುದರಿಂದ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರಗಳೂ ಕೂಡ ಇದರೊಳಗೇ ಸಿಗುತ್ತವೆ.

ಇನ್ನು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಸಮ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣದ ಬಗೆಗಿನ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ ಅವರು ಬಯಸಿದ ಸಮಸಮಾಜ ಕೇವಲ ಜಾತೀಯ ತಾರತಮ್ಯದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಮುಕ್ತವಾಗುವ ವಿಧಾನದ್ದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ವರ್ಗ, ವರ್ಣ, ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ ಅಸಮಾನತೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದ ಸಮ ಸಮಾಜದ ಆಶಯದಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಅವರು ಕೇವಲ ದಲಿತರ ಶೋಷಣೆಯ ಬಗೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಧ್ವನಿ ಎತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಸದನದ ಭಾಷಣಗಳು ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಹರಳಾಳು ಗ್ರಾಮದ ದಲಿತರ ಮೇಲಿನ ಹಲ್ಲೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಸದನಲಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ “ನಾನು ಹೇಳುವುದು ದಲಿತರಿಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಅಸಹಾಯಕರಾದಂತಹ ಯಾವುದೇ ಜನರ ಮೇಲೆ ಈ ರೀತಿಯ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ನಡೆಯಬಾರದು. ತಾವು ದಯವಿಟ್ಟು ಈ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು” (ಪು.ಸಂ. 148, ಡಾ. ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಸದನದ ಭಾಷಣಗಳು) ಎಂದು ಹಕ್ಕೊತ್ತಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದುವರೆದು “ಯಾವುದೇ ಜಾತಿಯ ಜನರು ಪೂರ್ಣ ಕೆಟ್ಟವರಲ್ಲ, ಪೂರ್ಣ ಜಾತಿವಾದಿಗಳಲ್ಲ. ಅದೇನಿದ್ದರೂ ಅವರವರ ಮನೋಧರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಏಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ? 62 ಜನ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೀರಿ. ಕುಂಟನನ್ನು, ಪೂಜಾರಿಯನ್ನು, ಅಳಿಯನನ್ನು, ಆಗತಾನೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕಿದ್ದ ವಧುವರರನ್ನೆಲ್ಲ ತಂದು ಕೂಡಿ ಹಾಕಿದ್ದೀರಲ್ಲ. ಇದು ಸರಿಯೇ? ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ತನಿಖೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತೀರಾ? ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಿ.ಓ.ಡಿ.ಗೆ ವಹಿಸುತ್ತೀರಾ” (ಪು.ಸಂ. 150, ಡಾ. ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಸದನದ ಭಾಷಣಗಳು) ಎಂದು ನೊಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಕಾಳಜಿ ಕೇವಲ ದಲಿತರಷ್ಟೇ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಅವರು ಗಿರಿಜನರ ಬದುಕಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪೌರಕಾರ್ಮಿಕರ ದುರಂತಜೀವನದ ವರೆಗೂ, ಖಾಸಗಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅಂಗನವಾಡಿ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆಯರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳವರೆಗೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಗಮನ ಸೆಳೆದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿರಂತರ ಹೋರಾಟವನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಅಂಗನವಾಡಿ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆಯರನ್ನು ಕು-ರಿತು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಅವರ ವೇತನ ತಾರತಮ್ಯ, ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳ ಸ್ವರೂಪ, ಅವರ ಕೆಲಸದ ಅವಧಿ, ಅವರನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ಅವರ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿಭಿನ್ನ ಶೋಷಣೆಯ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ಮುಂದಿಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಸಿಬೇಕಾದ ಅಂಶ ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಅಂಗನವಾಡಿ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆಯರನ್ನು ಕೇವಲ ಕೆಲಸದವರಾಗಿ ಮಾತ್ರ ನೋಡದೆ ಇಡೀ ಮಹಿಳಾ ಸಮುದಾಯ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸವಾಲಿನ ಹೆನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಂದ ನಿಯಮಬಾಹಿರವಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಸರ್ಕಾರದ ಕ್ರಮವನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹೆತ್ತ ತಾಯಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು/ಮರಿಗಳನ್ನು ಪರರ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಗು-ರಿಯಾಗದಂತೆ ತೆಕ್ಕೆಯೊಳಗೆ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಕಾಪಿಡುವ ತಾಯಿಯಂತೆ ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಸದಾ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಆಕ್ರಮಣ, ನೋವು, ಹಿಂಸೆಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸುವ ಮಾರ್ಗಗಳ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ಸಿಟ್ಟು ಆಕ್ರೋಶಗಳಿಗೆ ಸಾತ್ವಿಕ ರೂಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಹೋರಾಟವನ್ನು

ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಊರುಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವಂತೆ ದಲಿತರು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಮೇಲಿನ ಹಲ್ಲೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಮಾರ್ಗ ಇದಕ್ಕೊಂದು ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನ. “ಹಲ್ಲೆ ಮಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದವರು ಗುಮಾನಿಯಿಂದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ನಾನು ಭಾಷಣ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಏನು ಮಾತನಾಡುವುದೆಂದು ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಜನರನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಊರಿನ ದೇವತೆ ಯಾವುದೆಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಅವರು ಮುತ್ತಿನಮ್ಮ ಎಂದರು. ನಾನು ಭಾಷಣ ಮುಂದುವರೆಸಿ ಈ ಮುತ್ತಿನಮ್ಮ ಬಡವಿ. ಅವಳು ಪೂಜಾರಿಯ ಮೈ ತುಂಬಿ ವಡವೆ, ಹೆಂಡ, ಬಾಡು, ಸೀರೆ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ತನಗೇ ಊಟಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಈ ತಾಯಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಉದ್ಧಾರ ಸಾಧ್ಯವೇ? ಈಕೆ ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮುತ್ತಿನಮ್ಮ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸಭಿಕರು ನಗತೊಡಗಿದರು. ಹಲ್ಲೆ ಮಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದವರೂ ಇವರ ಜೊತೆ ನಗತೊಡಗಿದರು” (ಪು.ಸಂ.14, ಊರುಕೇರಿ) ಇದು ತಮಾಶೆ ಎನಿಸಿದರೂ ಇದರ ಹಿಂದಿನ ಉದ್ದೇಶ ಹುಡುಗನಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರೇ ಹೇಳುವಂತೆ “ಎರಡೂ ಗುಂಪಿನ ಮುಗ್ಧಜನರ ಘರ್ಷಣೆಯನ್ನು ನಾನು ಮೂಕಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನೋಡಬೇಕಾಯಿತು. ದಲಿತರು ಭಯದಿಂದ ಓಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಜಾತಿಯ ವಿಷ ಕುಡಿದು ಉನ್ನತ್ತರಾದವರು ಇವರನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ದಲಿತರು ತಿರುಗಿ ಬಿದ್ದು ಘರ್ಷಣೆಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನೂ ನಾನು ನೋಡಿದೆ. ಅಂದೂ ದಲಿತರನ್ನು ಹಲ್ಲೆ ಮಾಡಲು ಬಂದವರೂ ಬಡವರೇ. ಅವರಲ್ಲಿ ಮಾಸಿದ ಹರಕಲು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೂ ದಲಿತರಿಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಘರ್ಷಣೆ ಎರಡೂ ಗುಂಪಿನ ಬಡವರ ಹೊಡೆದಾಟದಂತೆ ಕಂಡಿತು” (ಪು.ಸಂ.15 ಊರುಕೇರಿ) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಪ್ರಮುಖ ಕಾಳಜಿ ಜೀವನ್ಮುಖಿಯಾದ ಮಾನವೀಯ ಸಮಾಜವನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆ ಹಾದಿಯ ಏಳು ಬೀಳುಗಳ, ಕಷ್ಟ ಸುಖಗಳ ಅರಿವಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ತನ್ನ ಕೈಲಾದ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂಬ ಛಲ ಅವರದಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಾದಿಗಳ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಸಾಹಿತ್ಯ, ಹೋರಾಟ, ಅಧ್ಯಾಪನ, ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಈ ಹುಡುಕಾಟದ ಭಾಗವೇ ಆಗಿತ್ತು.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ, ಊರು ಕೇರಿ-1 (2002), ಸ್ವಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು.
2. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ, ಊರು ಕೇರಿ-2 (2009, ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ), ಅಂಕಿತ ಪುಸ್ತಕ, ಬಸವನಗುಡಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.
3. ದೊಡ್ಡ ಹುಲ್ಲೂರು ರುಕ್ಮಿಣಿ (ಸಂ.), ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಸದನದ ಭಾಷಣಗಳು: ಭಾಗ-1. (2014), ಅಂಕಿತ ಪುಸ್ತಕ, ಬಸವನಗುಡಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.
4. ದೊಡ್ಡ ಹುಲ್ಲೂರು ರುಕ್ಮಿಣಿ (ಸಂ.), ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಸದನದ ಭಾಷಣಗಳು: ಭಾಗ-2. (2014), ಅಂಕಿತ ಪುಸ್ತಕ, ಬಸವನಗುಡಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.